RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: *Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.*

IV. ÅRG. STOCKHOLM, 1 JULI 1915. N:r 13.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR
utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/2 3—1/2 4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.
Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.
För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Det är icke genom att deltaga i männens förstörelsearbete kvinnorna bekämpa detsamma, utan genom att följa deras exempel i fråga om sammanslutning och organisation i nyttig samhällsverksamhet. Europas kvinnor ha redan blivit kallade att intaga mannens plats på en mängd områden, hittills främmande för dem. Deras förstånd och arbetsförmåga som mänskliga varelser sättas på allvarliga prov. De ha tillfällen, som aldrig förr stått dem till buds, att lära sig inse värdet av kunskap, utbildning, specialisering, men först och främst moderlighetskänslans solidarisering inför allt, som lever och andas — inför en framtid, där varje våldshandling är en förbrytelse.

Frigga Carlberg.

Det psykologiska ögonblicket.

En stark stämning av entusiasm och allvar vilade över både förhandlingar och offentliga möten vid sommarmötet i Huskvarna. Det var som ett samlat uttryck för det medvetande, som väckts till liv inom oss, att det nu är kvinnornas tid. Den värld, där männens maktprinciper haft ensam beslutanderätt, håller på att förblöda i inbördes fejd. Den ropar nu efter kvinnornas hjälp, och det är fegt att hålla sig undan, alla måste ge sina bästa krafter för att rädda och hela.

Det ser nästan ut, som om endast kvinnorna, släktets mödrar, kände släktets lidanden så djupt, att de glömma sig själva, ställa sin egen framgång i andra rummet och tanken på de av krigets elände tryckta i det första. Männen döda varandra utan att egentligen veta varför, ingen vill kännas vid att ha börjat kriget, alla önska innerst dess snara slut, men så klavbundna av gamla fördomar och formella svårigheter äro statsmännen, att ingen vågar ta det första steget. De vänta alla på det psykologiska ögonblicket, d. v. s. det ögonblick då utsikterna att lyckas äro så stora, att man kan hoppas att skörda ära av företaget.

Men kvinnorna vänta inte. De ha samlats till en fredskongress och deras ombud ha rest Europa runt till de olika regeringarna; och i Sverige samlades kvinnorna till en gemensam Fredssöndag den 27 juni för att säga sitt ord mot kriget och för freden. De vilja, som Rosika Schwimmer sade, *skapa* det psykologiska ögonblicket, de vilja driva fram fredsstämningen, hjälpa de nedtystade fredsrösterna i de krigförande länderna till att våga ge sig uttryck, de vilja skapa den atmosfär, som gör freden möjlig. Detta är ju det enda de kunna göra, därför att de äro uteslutna från meddelaktighet i landets styrelse.

Om något kunnat väcka kvinnorna till medvetande om den oerhörda vådan av ett ensidigt manligt regemente, så är det erfarenheterna från krigsåret. Vår förtröstan att folk och land styres utmärkt väl av männen, vår hjälp förutan, är rubbad. Vi kunna inte längre visa ansvaret ifrån oss och säga, att då vi ingen makt ha, rå vi heller inte för vad som sker. Vi måste tvärt om ta på oss både makten och ansvaret, det må kännas aldrig så tungt. Det blir intet lätt arbete att söka läka alla de sår kriget tillfogat mänskligheten, både i krigförande och neutrala länder; det vore säkerligen bekvämare att skjuta det ifrån sig, och be männen själva reda ut den härvan de så ohjälpligt trasslat till, men om mänskligheten skall mänskliggöras, som Ellen Key sade, så måste vi taga den mödan på oss. Danmarks kvinnor ha ju nu under de mest kritiska tider fått sin medborgarrätt, och vi hade vid mötet vittnesbörd om att de togo emot den med allvar och glädje. Deras exempel bör mana oss till efterföljd.

Huskvarnamötets entusiasm får icke förrinna i sanden. Det är inte nog med att åtskilliga nya medlemmar gingo in i rösträttsföreningarna i Huskvarna och Jönköping. På alla håll måste man sträva efter att ta vara på kvinnornas vaknande ansvarskänsla, så att den inte somnar in igen, och allt blir vid det gamla. Tidsläget självt uppfordrar kvinnorna att tänka och handla självständigt och inte endast vara tomma eftersägare till männen. Männen själva borde förstå, att de inte visat sig som goda styresmän i den värld, där de släppt krigets furier lösa, och många av dem vilja inte längre förneka behovet av kvinnans hjälp i statsstyrelsen. Rösträttsfrågan kan närma sig sin lösning fortare än man tror, om kvinnorna blott ville vara vakna och modiga och från alla partier förena sina krafter för att även härutinnan skapa det psykologiska ögonblicket.

Hälsning till de danska kvinnorna på den politiska myndighetsdagen.

Länge läste vi den gamla versen:

Fra Graven Margarethe
Smiler til Nordens Mænd.

Men stod hon nu upp ur graven, månne hon då loge mot Nordens *män*, som så förfuskade hennes stora drottningtanke?

Nej, stode hon i dag bland Danmarks kvinnor, då vore det till dem, hon vände sitt kloka och glada leende i hoppet om att de — och hela Nordens kvinnor — med större visdom och rikare värme än männen må åter upptaga hennes stora och oförgängliga tanke om en enig och samverkande Nord.

Nu, då de nordiska kvinnorna — med undantag av de svenska — blivit politiskt myndiga, är det deras sak att söka förverkliga den ur en kvinnas själ sprungna samhörighetstanken — den enda storpolitiska tanke, som vi, nordiska folk, tillsvidare kunna och böra verka för.

I Danmark, som överallt i världen, är nu plats för alla goda kvinnokrafter. Ty det stora problemet är överallt det: att *mänskliggöra mänskligheten.* Icke blott att skapa människovärdiga livsförhållanden åt alla. Nej, att göra alla folks barn till människor i anda och sanning.

Lika så litet som ett människoliv tändes utan fader och moder, lika litet blir ett folk mänskligt utan att dess kvinnor som dess män taga del i de handlingar och beslut, som ange riktningen av folkets utveckling.

Mån I, kära danska systrar, kunna bidraga till seger för den sanning, som ännu hör till de försmådda: den att rättfärdighet och samarbete *inom* varje land och *mellan* alla land är den enda verkliga statsvisheten. Då skolen I, genom Er nya rätt, sätta märke i Ert lands utveckling!

Detta hoppas Er — rösträttslösa — svenska syster

Ellen Key.

Andriette Florén 60 år.

"Tiderna förändras och vi med dem" är en sats, som nog inte är så allmänt tillämpbar, som mången tror. Ty visst är det sant, att tiden ändrar sig, men hur många är det, som ändra sig med den i den meningen, att de följa med utvecklingen och rätta sig efter dess krav?

En av dessa lyckliga, som förstått att i ordets vackraste mening följa med sin tid, såväl i sin offentliga verksamhet som i sitt enskilda liv, är dock den kvinna, vars namn läses här ovan.

När jag tänker tillbaka på den tid — för jämt 40 år sedan — då jag under hennes skickliga ledning inhämtade de första grunderna av tyska språket och geometrin, och försöker att i minnet återkalla en bild av den unga lärarinnan, så är mitt första intryck just att hon var så ung och förstående, men mitt andra intryck att det djupa allvar, som redan då präglade henne, hos lärjungen ingöt respekt både för henne själv och för de ämnen, i vilka hon undervisade.

Förståelsen för ungdomen i förening med den allvarliga uppfattningen av lärarekallet har följt henne genom åren, och häri har man just att söka förklaringen till att hon i så ovanlig grad följt med utvecklingen av allt det goda nya och förstått att tillämpa det på ett så sympatiskt sätt i sin livsgärning.

Inom rösträttsrörelsen har Andriette Florén från början utgjort en förgrundsfigur, och det är huvudsakligast tack vare hennes enande förmåga och auktoritet inom samhället, som rösträttsföreningen kunnat lotsas fram mellan bränningar och skär i hennes hemstad. Hon har på sin ort varit just "människan", som behövdes, och som oftast är så svår att få tag uti. Och när hon den 10 juni detta år firade sin 60-årsdag, visade också Mariestads F. K. P. R. sin beundran och tacksamhet för sin avhållna ordförande genom att till henne överlämna en klockkedja av guld jämte vidhängande berlock med inskription. Även från många andra — korporationer och enskilda till ett 70-tal — fick fru Florén under dagens lopp mottaga uppvaktningar och blommor.

*

Redan vid 16 års ålder började fru Florén sin verksamhet som lärarinna vid Mariestads flickskola, som då var 6-klassig, men senare utvidgats till 8-klassig. I 34 år har hon verkat som föreståndarinna vid samma läroverk, vilket är hennes privata skola, ehuru med understöd av stat och kommun. Inom samhället innehar hon många förtroendeuppdrag, bl. a. valdes hon 1910 och återvaldes 1914 som stadsfullmäktig på de frisinnades lista.

Bättre önskan kunna vi icke uttala för det samhälle, där Andriette Florén lever och verkar än att hon länge, och med obrutna krafter, måtte få fortsätta

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textsida pr mm.-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20 % rabatt, halvårs 10 % rabatt, kvartals 5 % rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 14729, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

LAGERSONS
SKOMAGASIN
Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Ur bokmarknaden.

ANNA LENAH ELGSTRÖM: *Stjärnan, vars namn är malört.* Krönikor och berättelser. Alb. Bonniers förlag. 250 sid. Pris kr. 3: 75.

Steget kan synas långt från Anna Lenah Elgströms första bok och hennes senaste, från Glasbruksgatans på Söder fattiga existenser till renässansens Firenze och revolutionens Paris. Men skillnaden är endast skenbar. Ty de människor hon diktar äro de samma, om klädda i grå trasor eller i guldstickade brokader. Deras smärtor och vedermödor, deras synd och passioner, deras otillfredsställda längtans kval — allt är detsamma. Och alla finna de i själva sina lidandens gränslöshet kraften till att övervinna dem, de kämpa sig fram till "människohjärtats härliga trots, vilket säger till smärtan: du skall bli sång, strömmande klar ur min strupe! — till lidandet: du skall bli min levnads smycke!"

Det svåraste hindret att övervinna i kampen för "den sista dagens svala hjärta" blir alltid kärleken. Sitt eget lidande kan den tappre till slut härdas att bära tyst och stolt, men inför den älskades lidande vill lugnet brista. Kärleken är den sista känsla som dör, dess längtan är hjärtats sista längtan, innan själen når oåtkomliga höjder.

För sina svagare medmänniskor kunna dessa segrande själar bli en hjälp, en tröst och en föresyn, men också orsaken till det bittraste kval. Den unga, högättade frånsyskan, "lille Louis", som förgäves sålde sin ära för att rädda sin broder från revolutionens giljotin, kan, fängslad i bödelskärran, med dens ljusa leende, som övervunnit och förlåtit, hjälpa och styrka sina dödskamrater. Men å andra sidan: när *en* bliver upptagen, finns det gärna en annan, som bliver kvarlåten. För en kvinna att se sin älskade lossa de bojor, som bundit honom vid henne och höja sin ande mot svalare rymder, är att förlora honom långt fullständigare än genom någon otrohet. Så måste Mona Lapa i berättelsen "Fjärran" och Camilla Rucellai i "När liljorna blomma" båda maktlösa åse hur den man, för vilken och genom vilken de levde, oåtkomlig lever i en annan värld. De måste tåla, att de för den älskade icke äro mera än en frestelse, till sist icke ens det.

"Jag kan icke, men jag skall", svarar Mona Lapa sin tillbedde make, när han ber henne att för hans själs frids skull upphöra att vara hans maka. På denna paradox är det som Anna Lenah Elgström låter sina män och kvinnor segra över alla jordens kval. Vad som fängslar i hennes bok är den ädla viljans seger ännu i de hårdaste prov, in i själva döden — "segern över livet, segern över döden, segern blint ut i mörkret — —"

Elin Wägner.

Fotografier från mötet på Visingsö

med Ellen Key i talarstolen (30 × 24) till ett pris av 1 kr. samt vykort till ett pris av 25 öre kunna rekvireras mot postförskott från postkontrollör Knut Björlingson, Jönköping.

sitt arbete inom detsamma. Och ingen bättre önskan för henne själv än att hon måtte få vara med om att skörda frukterna av det arbete hon nedlagt för kvinnornas medborgarrätt.

Ezaline Boheman.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o
Kungl. Hofleverantör
Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 5048
Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i Siden- & Ylle-Klädningstyger
Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Den danska kvinnorösträtten och den svenska pressen.

Det har varit tyst om rösträtten i pressen på senare tider. Genom den danska grundlagsändringen har frågan emellertid fått ny aktualitet även i Sverige, och tidningarna ha icke kunnat undgå att i detta sammanhang också ägna kvinnorösträtten några betraktelser. Vad som härvid är av det största intresset är att se, i vad mån de danska kvinnornas förändrade ställning förmått inverka på våra motståndare här. Högerpressen erbjuder i detta avseende en ganska skiftande tavla: från Lunds Dagblad, som talar alldeles som ur vårt eget hjärta, till Göteborgs Morgonpost, som talar ur professor Kjelléns, och Östergötlans Dagblad ur hr Millqvists. Mellan dessa poler finnes det en del högertidningar, med Helsingen i spetsen, som representera mellanregistret, och det anmärkningsvärda är, att man ur dessas ledare verkligen kan avlyssna en ny ton. "Börjar högerblocket äntligen spricka?" frågar Jämtlands-Kuriren.

Vi lämna här några provbitar på de tre anförda riktningarna inom *högerpressen:*

Lunds Dagblad:

"Man må icke förtänka vårt lands kvinnor, att de i dessa dagar se sin situation med blandade känslor. Ingen har dristat påstå, att de icke skulle vara lika långt hunna i politisk och kulturell utveckling som deras systrar i Nordens övriga länder. De ha icke heller på något sätt lagt i dagen egenskaper, som göra dem obekväma för handhavande av politisk makt. I fråga om kunskaper, sinnets ädelhet och ärlig pliktuppfyllelse stå de icke efter grannländernas kvinnor. De ha med nit och levande intresse deltagit i sådant medborgerligt arbete, där den frivillfga insatsen måst vara huvudsaken. I det sega och tålamodsprövande försvarsarbetet, sådant det började på åttiotalet, ha de tagit en verksam, att icke tidvis säga avgörande del. I den allmänna diskussionen äro deras inlägg icke de minst beaktansvärda. I de olika ställningar, de numera intaga inom affärslivet, i litteraturen, på lärarebanan o. s. v., ha de visat sig som männens fullgoda likar. Hos oss liksom i flertalet andra länder är en stor del kvinnor numera hänvisade att försörja sig själva i olika tjänsteanställningar eller i av dem ledda affärer. Det kan således icke sägas, att det brister dem något i den samhälleliga utbildning, som utgör grundvalen för politiskt arbete.

— — —

Det är ingen heder för vårt land, som eljest gör anspråk på att i mångt och mycket vara ett föregångsland, att kvinnorna ännu icke släppts fram till de politiska rättigheter, som grannländerna ansett sig kunna skänka dem. Detta kastar över oss ett skimmer av efterblivenhet, som aldrig kan gagna oss, och som väl i verkligheten icke heller är riktigt, även om trångsyntheten i vissa politiska kretsar kan giva sådant vid handen."

Göteborgs Morgonpost:

"Hela det parlamentariska väsendet sådant det utkristalliserats i våra moderna demokratier tar sig allt bra tomt och futtigt ut i en tid, som ånyo börjat räkna med primitivare, men också reellare värden: mannavilja, mannakraft, samverkan, försakelse, offer. Gentemot en erövrad fästning, en erövrad provins tar sig den erövrade kvinnliga rösträtten inte så synnerligen imponerande ut. Och heller inte så alldeles tidsenlig, som för något decennium sedan..."

Östergötlands Dagblad:

"Det är ytterst litet sannolikt, att motståndet mot den kvinnliga rösträtten här i Sverige kommer att i ringaste mån avväpnas med en enkel hänvisning till förhållandena i Norge och Finland, så länge ej kvinnorösträtten där kan uppvisa några gagneliga frukter.

— — —

Om nu Danmark skall komma att bjuda på erfarenheter i motsatt riktning, är ju *möjligt,* men dessa böra först inhöstas, innan vi förhasta oss med några efterapningar.

— — —

Uppriktigt sagt tro vi ej kvinnorösträtten komma att på allvar diskuteras hos oss, förrän man har att peka på exempel från något av de ledande kulturländerna."

Helsingen:

"Emellertid äro vi för vår del fullständigt på det klara med, att högerpartiet icke hädanefter bara bör säga *nej* till kvinnornas krav, utan allvarligt söka en utväg att tillmötesgå det berättigade i desamma, som, utan att samhället lider skada därav, kan tillmötesgås.

Denna vår åsikt bottnar uti den stora respekt vi hysa för kvinnans personlighet och för det allvarliga och oegennyttiga samhällsarbete, hon frivilligt på så många områden utför.

Vi göra också gärna det medgivandet, att många tusen av den s. k. överklassens och medelklassens kvinnor i fråga om medborgerligt intresse och samhällelig vakenhet gärna kunna tagas såsom mönster av allt för många män — med fulla medborgerliga rättigheter."

Vi komplettera dessa uttalanden från högerhåll med några provbitar även ur *vänsterpressen:*

Ronneby Tidning:

"Den stora dagen för Danmarks kvinnor har äntligen kommit. Mitt under det Europa står i ljusan låga och så gott som alla dess folk och länder ej tänka på annat än att förinta varandra, kan Danmarks, ja hela Nordens kvinnor, fira såsom en av sina största triumfer den både ärofulla och lysande segern över konservatism och fördomar. Det stora framsteget siar om en ny allmännare utveckling i socialt och kulturellt avseende icke blott i lördagens jubelland, utan även i de länder, där kvinnan ännu kämpar för sin rätt. Där liksom i Danmark skall hon trots allt motstånd segra, därför att hennes sak helt enkelt är både mänsklig och rättvis.

Den danska kvinnan är att lyckönska. Men för den svenska kvinnosakens vänner bör segern bli en sporre till ännu kraftigare ansträngningar att i en nära liggande framtid nå samma plattform, som kvinnorna på andra sidan sundet nu erövrat, liksom det över huvud bör mana alla svenska framstegsvänner att i sinom tid vandra vidare på demokratiens väg."

Oskarshamns-Posten:

"Så mycket har senaste stora händelse i Danmark utvisat, att världskriget icke med nödvändighet behöver betyda inrepolitisk reaktion. Den visar tvärtom, att en klok och vidsynt politik kan vända det onda till gott och låta just krigets tryck ena alla partier i en stor gemensam handling av rättvisa och låta kvinnorna få den rätt, som tillkommer dem från rent mänsklig synpunkt sett. Må vi med kraft arbeta för genomförandet av denna rättvisa åt kvinnorna."

Dalabladet:

"Ty i hur hög grad antagandet av den nya lagens övriga bestämmelser än må anses som ett frisinnat genombrott, är dock intet i sann demokratisk anda viktigare än den ändringen, att icke längre den ena hälften av landets myndiga invånare är utesluten. Och då utom vad kvinnorna kunna komma att verka för sin egen ställning, för barnens skydd, det också ges allmänna politiska frågor av största vikt, vilka mer än andra beröra deras liv och verksamhetssfär, blir också därigenom deras politiska medborgarskap betydelsefullt för samhällets hela liv."

Hudiksvalls Nyheter:

"I Norge och Finland ha kvinnorna icke åstadkommit någon omstörtande inverkan på de respektive ländernas styrelse och förvaltning utan tvärtom visat att de med ansvar använda sin medborgarrätt till landets och folkets bästa och samma erfarenhet skall säkerligen nu snart också komma att göras i Danmark. Endast i Sverige är man så samhällsbevarande, att man vägrar hälften av medborgarna medbestämmanderätt i rikets angelägenheter."

Karlstads-Tidningen:

"Det var säkert mer än en i vår riksdag, som, när för ungefär en månad sedan det viktiga förslaget om ny äktenskapslag behandlades där, pinsamt kände orättvisan i att en sådan fråga avgjordes ensamt av män.

— — —

Inom kort kommer väl också hos oss den viktiga frågan om ogifta mödrar och oäkta barn, som i år fått en så genomgripande lösning i Norge, inför representationen. Även då kunna de närmast berörda, kvinnorna, inte öva någon direkt inverkan på utgången, varken som väljare eller representanter. Vår Första kammares majoritet vill nämligen att de skola vara rättslösa i statslivet.

Det är emellertid givet, att denna vilja blir svårare att upprätthålla hädanefter, sedan kvinnorna i alla våra närmaste grannland fått politisk medborgarrätt. Ett sådant grannskap kan naturligtvis inte undgå att öva en viss inverkan. Om ifall också, såsom rätt sannolikt synes, Englands kvinnor efter krigets slut komma att få samma likställighet med männen, så blir det ännu svårare att fasthålla rättsförnekelseståndpunkten mot dem här i Sverige."

Jönköpings Läns Tidning:

"Intet skäl talar för att kvinnans rättigheter och skyldigheter i samhällslivet skola vara mindre än mannens. Men det egendomliga är, att det samhälle, som intill sista skärven tvingar kvinnan att fullgöra sina skyldigheter, är så njuggt, när det blir fråga om hennes rättigheter.

— — —

Samhället kräver sin skattetribut av kvinnor med egen inkomst, men på den politiska valdagen är kvinnan ej värdig att säga sin mening i landets viktigaste livsfrågor. Kvinnorna få uppoffra sig själva för samhällets fortbestånd, men när lagarna skrivas, som röra deras barns fostran, då äro de uteslutna. Med grämelse i själen få de maktlösa åse hur lagar skrivas och förordningar utgivas, som i sina verkningar skola ödelägga hemmen, ungdomen, ja, hela nationen.

Det är inte en dag för tidigt, om kvinnan får den plats vid mannens sida, som är hennes. Den dagen kommer. Utvecklingen kan ej hejdas, endast i någon mån förhindras. Men hur länge skall det dröja?"

Gävle Dagblad:

"Då därför svenskorna sist av Nordens kvinnor nå sitt mål och sin solklara rätt, så ha de åtminstone den trösten, att det ej berott eller beror på dem själva. Må åtminstone männen helt och fullt påtaga sig orsaken och ansvaret."

Till slut några ord även från kvinnohåll. Fru Hilda Sachs skriver i Aftontidningen:

"Men om det gäller att vi svenska kvinnor visat vår vilja till medborgarrätt, då peka vi på vår Landsförening med omkring 200 lokalföreningar, på vår opinionsyttring till riksdagen för ett år sedan med över 350,000 namn. Vi visa också på männens egen lust att ta kvinnornas tjänster i anspråk i deras egna politiska intressen, och på den offervillighet i det allmännas tjänst, som kvinnorna visat icke minst under denna vinters kristid. Och vi veta djupt i våra hjärtan, att, i motsats till motståndarnas ord om det okvinnliga hos feministerna, det är just de kvinnligaste kvinnorna, som mest brinnande önska att få arbeta med i sitt folks och mänsklighetens stora frågor och för kommande släktled."

Vad säger lektor Nyström?

Det berättas, att då John Burns en gång återvände till England efter ett besök i Amerika, han på en fråga svarade: "Amerikas största man är en kvinna — Jane Addams."

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid välsorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

RING ANTON BRODÉNS JURIDISKA BYRÅ
Allm. Telefon 201 68 68 VÄSTERLÅNGGATAN 68, STOCKHOLM. Rikstelefon 144 68.
Utför alla Juridiska o. PRIVATDETEKTIVA uppdrag diskret, fort och billigt.

Rösträttsdagar vid Vättern.

De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte i Huskvarna.

Första dagens förhandlingar.

Det halvenskilda mötet.

På inbjudan av Huskvarna F. K. P. R. ägde de svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte rum i Huskvarna lördagen den 19 och söndagen den 20 juni. Om man ger uttryck åt den uppfattningen, att detta sommarmöte i särskild hög grad präglades av samhörighet, entusiasm och en okuvlig vilja att övervinna svårigheterna, så har man först och främst att söka orsaken i det förträffliga sätt, på vilket Huskvarna F. K. P. R. organiserat detta möte med sina i detalj genomtänkta anordningar. Även naturen, som så frikostigt slösat sin rikedom över Vättertrakterna och kvinnornas glädje över att gemensamt få dryfta de problem, som så intimt äro förbundna med deras livsförhållanden, voro bidragande orsaker. Till slut är också att nämna de danska gästernas, fröknarna Henni Forchhammers och Sarah Orths närvaro, vilka, genom att representera ett land, där kvinnorna nyss erhållit sin fulla medborgarrätt, återkallade i minnet de glansfulla dagar, av vilka även Sveriges kvinnor fått ett så starkt intryck.

När man första morgonen samlades till förhandlingarna i Huskvarna F. K. P. R:s egna hus, erforo nog också alla de närvarande samma hemkänsla som miss Macmillan sade sig ha erfarit i Norge; man befann sig på rösträttens egen mark och grund, och redan när man närmade sig det hus, på vars krön rösträttsfanans gula och vita färger så vackert bröto sig mot en blygrå bakgrund, belysta av solstrålarna, som stucko fram mellan drivande molnflockar, hade man den stolta förnimmelsen att dess murar rests genom svenska rösträttskvinnors energi och duglighet. Det var också något av försommarens ljusa förtröstan, något av dess löftesrikhet, som präglade alla dessa ansikten, unga och gamla, som i Huskvarna F. K. P. R:s vackra samlingssal riktades mot den i rösträttens färger smakfullt dekorerade estraden, där hela fång av gullregn och syréner fyllde varje tomrum. Det var även en glädje att se landets rösträttsföreningar så talrikt representerade, maningarna hade inte utgått förgäves, och att deltagarna uppgingo till ett antal av 351, måste utgöra ett bevis för att det intresse för rösträtten, som man fruktade tynat av under vinerns stiltje, med vårvindarna åter tagit fart och numera kommer att hållas vid liv genom de världshändelser, som klargjort, vad som brustit i världsorganismernas byggnad. Man fick under detta möte starkare än någonsin bekräftelse på att den kvinnliga rösträttsrörelsen är en *makt,* som är att räkna med, och som inte ens våra bittraste motståndare numera kunna avfärda med en axelryckning.

Förhandlingarna öppnades av Landsföreningens ordförande, fröken *Signe Bergman,* som i sitt vackra och varma hälsningsanförande framhöll kvinnornas behov av att få komma tillsammans och diskutera sina angelägenheter. Förhållandena äro mer än någonsin ägnade att kalla kvinnorna under rösträttsfanorna, de yttre händelserna kräva deras medansvarighet och Haagkongressen var ett uttryck för denna deras vilja. Det har på sina håll i landet arbetats på att skjuta rösträtten åt sidan, det har yttrats, att tiden inte vore lämplig och att kvinnorna ha större uppgifter att arbeta för, men tro vi på vår sak, då är ingen tid olämplig. I Danmark har det inte ifrågasatts, att landets säkerhet äventyrades, om kvinnorna fingo sin medborgarrätt. Sverige måste hålla jämna steg med sina grannar och jämte de övriga nordiska länderna bilda motvikt mot den moderna maktlärans förkunnare ute i Europa. Efter att ha givit sitt stora erkännande åt Huskvarna F. K. P. R:s insats i samhällsarbetet och uttalande den förhoppningen att Huskvarnamötet skulle präglas av samma arbetslust och intensitet, som utmärkte det föregående möte, vilket var förlagt till Vätterns stränder, förklarade fröken Bergman mötet öppnat.

Till sekreterare vid mötet utsågos fröknarna *Ester Lamberg, Tyra Möller* och *Eva Wetterholm,* och till protokollsjusterare fröken *Emma Aulin* och fru *Hilma Andersson.* En presskommitté för det halvenskilda mötet tillsattes även, bestående av fru *Frigga Carlberg, d:r Gulli Petrini* och fröken *Ellen Wester* med fru *Gurli Hertzman-Ericson* som referent.

Efter förrättade val vidtog diskussion över ämnet: *Vad kan göras för att övervinna det sista, sega motståndet mot kvinnans politiska rösträtt i vårt land?* a) hos männen; b) hos kvinnorna.

Den förra delen inleddes av *d:r Gulli Petrini,* som först uppehöll sig vid frågans allmänna läge, det motstånd den hade att räkna med bland förstakammarmajoriteten och den oerhörda nonchalans, som präglat den senaste debatten om kvinnorösträtten i samma kammare. Även bland vänstermän hade man kunnat förmärka en viss missstämning, men eftersom vänstern har den uppfattningen, att politiken bör vila på rättfärdiga grunder, har den kvinnorösträtten på sitt program, och därför kan den heller icke frångå denna princip, om den också kunde befara, att kvinnans rösträtt skulle medföra ett ökat röstetal för ett dem motsatt parti. D:r Petrini trodde även, att det egentliga motståndet mot kvinnorösträtten inom högern vore att söka hos en viss kontingent, som i stället för rättfärdighetsprincipen uppställt den starkares rätt över den svagare som ideal. För att bryta motståndet ansåg talarinnan dock, att man skulle vända sig till den större del av partiet, som är mottaglig för rättvisa skäl, och hon ansåg även, att Danmarks exempel borde framhållas. Till slut yttrade hon som sin åsikt, att om världsfreden kommer till stånd på rättfärdiga villkor följden blir, att kvinnorna i alla kulturstater få rösträtt.

I diskussionen, som blev synnerligen livlig, anslöto sig flera talare till den synpunkten, att Danmarks exempel skulle visa sig verkningsfullt, när det gällde att bryta motståndet mot kvinnorösträtten. D:r *Alma Sundquist* framhöll det önskvärda i att söka åvägabringa samarbete med Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt. Förslaget vann anklang, och mötet beslöt att tillställa Männens förbund en skrivelse, som fick följande lydelse:

De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte i Huskvarna den 19—20 juni sänder Männens förbund för kvinnans politiska rösträtt sin hälsning och uttrycker den förhoppningen, att vi, genom ett gemensamt arbete, snart måtte övervinna det sega motstånd, som från svenska mäns sida ännu reses mot kvinnornas krav på medborgarrätt.

Sedan flera talare framhållit betydelsen av att kvinnorna visa sin dugliglhet i det kommunala livet, var man redan inne på den senare delen av diskussionen, om motståndet hos kvinnorna. *Fru Frigga Carlberg,* som i stället för fröken Wallerstedt, som av sjukdom var hindrad att närvara, åtagit sig att inleda den andra delen av ämnet, påvisade sammanhanget mellan de sociala missförhållandena och bristen på kvinnlig rösträtt, betydelsen av att kvinnorna på en mångfald områden gripa in och dana bättre och drägligare livsvillkor för mödrar och barn. Fru Carlberg uppmanade kvinnorna att inte bara tillhöra ett parti, utan visa sitt intresse genom att bevista sina respektive partiers möten och där framhålla de speciellt kvinnliga synpunkterna. Hon framhöll även betydelsen av landstingsvalen och vikten av att landsbygdens kvinnor, som äro i majoritet, arbeta för kvinnosakens framgång. Motståndet trodde fru Carlberg mera bero på vaneföreställningar än en reflekterad ovilja, och hon ansåg ett verksamt medel vara att vädja till kvinnornas rättfärdighetskänsla och ansvar för släktet samt framhöll, att man inom flickskolorna borde finna ett lämpligt arbetsfält för utbredandet av rösträttens idé.

Det sista förslaget vann i hög grad anslutning bland de närvarande, och mötet uttalade sig i den följande diskussionen för att respektive rösträttsföreningar skulle söka påverka de högre kvinnliga bildningsanstalterna på sina orter i denna riktning. Diskussionen utmynnade i följande resolution, som av mötet enhälligt antogs:

De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte, samlat i Huskvarna den 19—20 juni 1915, riktar en allvarlig maning till L. K. P. R:s medlemmar, som äro anslutna till politiska organisationer — manliga såväl som kvinnliga — att inom dessa arbeta för upplysning om kvinnans politiska rösträtt samt att därjämte verka för densammas upptagande på programmen, där så icke redan skett.

Enhälligt beslöts även att till konungen och statsministern avsända telegram av följande lydelse:

Hans Majestät Konungen,
Stockholm.

De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte, samlat i Huskvarna den 19—20 juni 1915, uttalar i underdånighet inför Eders Majestät sina förhoppningar om att samma fulla medborgarrätt som helt nyss givits åt Danmarks kvinnor, och som redan förut äges av Norges och Finlands, också måtte komma Sveriges kvinnor till del.

Å mötets vägnar:
Signe Bergman,
ordförande.

Hans Excellens Statsministern
Hr Hammarskjöld,
Stockholm.

De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte, samlat i Huskvarna den 19—20 juni 1915, riktar en vördsam vädjan till Sveriges regering att den måtte, i likhet med vad som redan skett i övriga nordiska länder och nu senast i vårt södra grannland Danmark, där kvinnorna i dessa dagar tillerkänts full politisk medborgarrätt, visa den tillit till landets kvinnor, som ett beaktande av deras krav på medbestämmanderätt i fosterlandets öden innebär.

Å mötets vägnar:
Signe Bergman,
ordförande.

Sedan lunch intagits, återtogos förmiddagens förhandlingar, varförinnan ordet överlämnades åt fru *Margit Holmgren-Ekman,* som å Motalaföreningens vägnar till Huskvarna F. K. P. R. överlämnade en byst av Fredrika Bremer. Det var i känslan av att intet bättre hem än Huskvarna F. K. P. R:s eget kunde beredas åt den svenska kvinnorörelsens pionjär, som gåvan överlämnades. Fröken *Gerda Planting-Gyllenbåga* frambar å sin förenings vägnar dess varma tack och uttalade hoppet om att kunna avbetala något av den tacksamhetsskuld, i vilken vi alla stå till Fredrika Bremer och hennes livsgärning.

Nästa punkt på programmet: *Vad kan göras för att motarbeta kristidens inflytande på kvinnorösträttsrörelsen?* inleddes av fröken *Sigrid Kruse,* som erinrade om kvinnornas arbete under kriget, hur de uppehållit männens gärning och tagit hand om sårade och döda. Hon ansåg, att världen behövde feminiseras, på det att ett återupprepande av det närvarandes ohyggligheter aldrig måtte komma till stånd. Ett verksamt medel för främjandet av kvinnorösträtten ansåg fröken Kruse vara att framhålla kvinnornas stora insats i samhällsarbetet, och i samband med detta föreslog hon samlandet av sådana uppgifter för att genom press och föreläsningar spridas till den stora allmänhetens kännedom.

I diskussionen uttalade sig mötet för det gamla agitationsmedlet att sprida Rösträtt för Kvinnor och flygskrifter, och Landsföreningens ordförande väckte förslag om att man inom andra kvinnoorganisationer och kvinnliga yrkessammanslutningar borde försöka bilda kvinnorösträttsgrupper för att sprida rösträttsidén i allt vidare kretsar. Även framhölls betydelsen av att den planerade rösträttskalendern vunne så stor spridning som möjligt.

Sedan fröken Bergman meddelat, att hon från en av Haagdeputationens medlemmar, friherrinnan Ellen Palmstierna, erhållit telegram om deputationens mottagande hos utrikesministern i Petrograd, skildrade fröken *Mathilda Widegren* under församlingens djupa rörelse sina

Intryck från kvinnornas internationella fredskongress i Haag.

Talarinnan gav en stämningsfull bild av första aftonens sammanträde och läste upp uttalanden av olika kongressdeltagare, vari uttrycktes fasan för krigets ohyggligheter och sorgen över att ingenting kunna göra. "Jag såg dem draga bort sjungande", yttrade en ungerska, "jag såg dem återkomma lemlästade och som krymplingar". Talarinnan läste även upp åtskilliga belysande brev från soldater i skyttegravarna och ställde åhörarna inför bilden av Rosika Schwimmer, då hon, stilla och allvarlig, höll det gripande tal, som av kongressdeltagarna aldrig skall glömmas. Sedan fröken Widegren till slut redogjort för resolutionerna och sista dagens förhandlingar, betonade hon särskilt den fina hänsynsfullhet kvinnorna, även tillhörande fientliga nationer, visat varandra.

Med denna gripande skildring av en händelse av världshistorisk betydelse avslutades det halvenskilda mötets förhandlingar. Innan mötet upplöstes, upptogs kollekt till förmån för L. K. P. R:s resetalarefond, som vid sammanräkningen visade det vackra resultatet av 318 kr. och 17 öre.

Det offentliga mötet i Huskvarna.

Klockan 7 e. m. var ett offentligt möte anordnat i Stadsparken, och redan en timma i förväg myllrade vägarna av människor, som begåvo sig till mötesplatsen. En lämpligare plats och en lämpligare tid än denna strålande juniafton kan inte heller tänkas för ett friluftsmöte. Stadsparken ligger högt över Huskvarna, vägen ditupp leder mellan ängar och lövträd, vilka i frodig växtlighet söka sin like, och så långt blicken når, breder Vättern ut sin stålblanka sköld. Molnen ligga lätta och luftiga runt horisonten, där man även skönjer stränderna som blåa strimmor, och solen, som är i nedgående, spänner en guldbrygga över vattnet. Åhörarna flockas redan kring talarstolen, bakom vilken Huskvarna F. K. P. R:s rösträttsstandar lyser i vitt och guld, allt tätare samlas skarorna, de kanta hela backsluttningen, och antalet beräknas uppgå till 1,200.

Huskvarna F. K. P. R:s ordförande, fröken *Gerda Planting-Gyllenbåga* öpp-

nade mötet, och i sin välkomsthälsning inneslöt hon särskilt de båda danska gästerna, fröken *Henni Forchhammer*, formand for Danske Kvinders Nationalraad, och fröken *Sarah Orth*, fil. kand. och medlem av verkställande utskottet i Landsforbundet for Kvinders Valgret.

Fröken *Forchhammer*, som var aftonens första talare, inledde sitt anförande med att uttrycka sin beundran för Huskvarna F. K. P. R., som i en så liten stad kunnat anordna ett så storslaget möte. Talarinnan övergick därefter till rösträtten och dess uppfostrande betydelse. Kvinnorna se inte så skevt, att de tro, att allt blir gott och väl i samhället genom deras ingripande, men liksom ett hem inte bara behöver en far, utan även en mor, lika nödvändigt är det för samhället att stå under både kvinnors och mäns inflytande. Samman kunna de kämpa mot krig, fattigdom, sjukdom och last. Fröken Forchhammer slutade med att skildra det imponerande danska kvinnotåget och kvinnornas känslor inför det mål, som var vunnet.

Fröken *Sarah Orth*, till vilken ordet därefter överlämnades, framförde, till de närvarandes stora överraskning, sitt tal på en utmärkt svenska. Hon vände tanken och blicken från det uppnådda målet tillbaka till det arbete, som föregått och berett väg för medborgarskapet, och hon skildrade den tid, då de nya idéerna bröto sig fram och Stuart Mills och Georg Brandes nya tankar medförde en omvälvning i tidens vaneåskådningar. Efter att ha talat om vad Dansk Kvindesamfund sedan år 1871 betytt för Danmarks kvinnor övergick fröken Orth till våra dagars kvinnorörelse, och på den frågan, om de danska kvinnorna äro mogna för rösträtten, ville hon svara med att hänvisa till deras deltagande i de kommunala valen och den anslutning, som kommit det stora kvinnotåget till del. Fröken Orth slutade med att betyga de svenska kvinnorna sin aktning för det arbete de nedlagt på att genomföra rösträtten, de hade förtjänat att komma först, i stället för sist, men hon hoppades, att det inte skulle dröja länge, innan de bildade den sista länken i nordens frihetskedja.

Sedan de båda danska talarinnorna avtackats med hjärtliga applåder, bestegs talarstolen av fru *Jenny Velander*, som i stället för fröken Anna Whitlock, vilken var förhindrad att närvara, talade över ämnet:

Kvinnorna och kriget.

Fru Velander gav en vältalig skildring av den sorg kvinnorna erfarit över att de, som gått i spetsen för kulturen, nu vilja, att vi skola offra våra tankar, känslor och åskådningar inför krigets Molok. Efter att ha påvisat krigets brutaliserande inflytande, framhöll talarinnan nödvändigheten av att de neutrala ländernas kvinnor inte stå som blotta åskådare. Vi få inte vila, så länge krigets digerdödsallvar vilar över världen, och vi måste arbeta för den medborgarrätt, som kan bli ett medel att i framtiden förhindra krig. "Vi äro inte rädda för de offer kriget kräver", yttrade talarinnan, "vi äro inte rädda att förlora namn och rykte, hem och ägodelar, men det finns en sol, som vi inte kunna undvara, och det är själens sol." När kriget rasar, är det så jämmerligt ställt, att vi inte märka, att vi leva i mörkret. Kriget kräver av kvinnorna, att de tränga till djupet av dess väsen, och att de gå i förbund med de män, som vilja frälsa världen från dess fasor. Därefter höll fru *Gerda Hellberg* ett formfulländat och av varm känsla buret föredrag över ämnet:

Rösträtt och rashygien.

Inledningsvis liknade talarinnan samhällslivet vid en organism av celler, där den ena är nödvändig för den andras bestånd, och ur en liknande organism har även idén om lika medborgarrätt för man och kvinna sprungit upp. Det är genom medborgarrätten vi skola få fram den nya sociala människa, som vår tid behöver. De kvinnor, som, när tal blir om deras rösträtt, vädja till hemmet som kvinnans enda verksamhetsområde, göra sig skyldiga till ett oerhört felslut. Hem och samhälle äro inte genom några fasta gränser åtskilda från varandra, de ingripa båda i individens liv, och rösträtten blir i själva verket en kamp för hemmets bestånd. Det fordras av kvinnorna, att de inte längre skola se så skumt och begränsat som fordom, utan att blicken spännes över större vidder och att vi bli kvinnor på ett djupare sätt än förr. Det är kvinnorna, som äro satta att vårda det uppväxande släktet. En nations stora tillgångar äro jorden och folket, men den sistnämnda tillgången är den ojämförligt viktigaste av de båda. Ett friskt folk, som blomstrar av kroppens och själens hälsa, är källan till landets kraft, och det borde vara ett av uppfostrans huvudändamål att vårda folkets hälsa och se till, att landets invånare växa upp under drägliga livsvillkor. Kvinnorna måste se det hela i socialt sammanhang och tvinga fram den sociala hygien, som betryggar folkhälsan. Kvinnans gärning i hemmet har blivit sedd för optimistiskt, den har blivit kvävd under alltför mycket blomstertal. Man har glömt de dåliga hemmen, när man framhållit de goda och i kvinnans moderskap sett hennes fullkomning, glömmande att även för moderskapet fordras kompetens och att det finns hem, där barnen alltför ofta växa upp till dåliga individer. Talarinnan ansåg inte, att våra unga flickor fyllde det mått man har rätt att ställa på släktets blivande mödrar. Idealet vore, att staten införde ett kvinnoår, en obligatorisk kurs i modersvård för de unga flickorna i 15—18 års åldern. Det är kvinnor, fyllda av ansvarskänsla och medvetna om livet samhället behöver, mödrar, som man kan vädja till, när det gäller de nya individernas fostran, och som inte i ovetenhet stå svarslösa och oförstående inför tidens många problem. Vi måste bortse från överklassen, som är i minoritet och se förhållandena ur arbetarklassens synpunkt. Bleve den klassens kvinnor undervisade i modersvård, uppfostrade till ansvar, så bleve de våra bundsförvanter i kampen mot alkoholismen, prostitutionen och storindustrialismen, som tära på släktets livsnerv, och de bleve även våra bundsförvanter mot kriget, som tillintetgör de livsdugligaste och är den värsta fienden till all rashygien.

Åhörarna mottogo fru Hellbergs ord under andlös tystnad. Enkelt och klart hade de ljudit genom stillheten, och när de tystnat, bröt en storm av applåder och bravorop lös.

Aftonens sista föredrag *När kvinnorna vakna* hölls därefter av fru *Augusta Widebeck*, som i ett kåserande och humoristiskt anförande framförde olika samhällsspörsmål samt kvinnornas ställning till desamma.

Kvällen var redan långt framskriden och sedan fröken *Planting-Gyllenbåga* tackat samtliga talare och en musikkår spelat ett par nummer, tågade skarorna med rösträttsstandaret i spetsen ned till Stadsparkstugan, där tesupé intogs och alla främmande mötesdeltagare voro Huskvarna F. K. P. R:s gäster. Under supén höllos tal av d:r *Karolina Widerström*, som framförde mötets tack till Huskvarna F. K. P. R., och av stadsstyrelsens ordförande, kamrer *Karl Ljungström*, som i hjärtliga och väl valda ordalag tolkade sin glädje över att mötet ägt rum i Huskvarna och sin fasta tro på kvinnornas värdefulla insats i samhällsarbetet. Mötesdeltagarna spredos därefter till de många små hemmen i staden, som gästfritt öppnat sina dörrar, och medtagande minnet av en oförglömlig afton, rik på skönhetsintryck och nya, fruktbärande tankar.

Söndagen den 20 juni.

Klockan halv 12 f. m. var en utfärd anordnad till Visingsö, och vid bryggan väntade ångbåten Motala Express, festligt smyckad med björklöv och vimplar och med rösträttsflaggan i toppen. Färden gick längs med högra vätterstranden, som med sina lummiga höjder beredde en ständigt växlande tavla, och man visste knappast ordet av, innan den lilla staden Gränna i idyllisk avskildhet syntes utbredd på strandbädden, och när ångbåten närmade sig hamnpiren, kunde man urskilja Ellen Keys välkända drag. Leende och viftande stod hon där och inväntade sina vänner, som högtidligt förde henne ombord. En kvart senare landade båten vid Visingsö brygga, och med rösträttsstandaret i spetsen tågade kvinnorna upp till den åldriga slottsruinen, där talrika människoskaror väntade. Sedan Huskvarna hembygdskör, som medföljt båten, sjungit några sånger, steg fröken *Gerda Planting-Gyllenbåga* upp på kullen, som bildade en naturlig talarstol, och där de sönderbrutna, ärriga murytorna och spräckta valvbågarna bildade en sällsynt vacker bakgrund. Fint och värdigt framförde fröken Gyllenbåga sitt hälsningsanförande till de församlade skarorna och sitt vördsamma tack till Ellen Key, som hörsammat rösträttskvinnornas kallelse. Inför glädjen att få höra henne tala och i den rådande stillheten hoppades talarinnan att åhörarna åtminstone för en kort stund skulle kunna glömma det som timade ute i världen. Hon uttryckte även sin glädje över solidariteten bland kvinnorna, över deras önskan att åtaga sig nya plikter och ökat ansvar. Målet slutar inte med förverkligandet av rösträttskravet, detta är blott medlet att med männen arbeta för större rättfärdighet på jorden. Och när nu förhållandena ute i världen påkalla kvinnornas ingripande, när ropet ljuder på fred, då måste vi för denna stora sak offra tid, krafter och bekvämlighet och tillsammans hämta nytt mod och nya krafter för att kunna gå de nya vägarna.

Fröken Gyllenbåga överlämnade därefter ordet åt *Ellen Key*, som talade över ämnet

Kvinnovilja och kvinnomakt.

Ellen Key inledde sitt föredrag med att erinra om de tider under kvinnofrågans första skede, då ett svalg var befäst mellan hemkvinnan och rösträttskvinnan. Detta har minskats, sedan kvinnorna blivit medvetna om, att det just är i sin egenskap av hemdanarinnor och mödrar de fordra medbestämmanderätt i det samhälle, för vilket de uppfostra sina barn. Kvinnofrågans stora mål är att göra det möjligt för kvinnorna att sätta in sin moderlighetskraft i samhället. Talarinnan citerade Almqvists yttrande att "mänskligheten ännu är ett embryo på utvecklingens väg", och hon framhöll själv, att vi vaknat upp ur en villa, då vi hoppades och trodde, att mänskligheten höll på att mänskliggöras. I våra tider få vi bevittna en oerhörd maktspänning mellan de gamla idealen och de nya, som vilja hålla före att makt är rätt. Vår kvinnosträvan sträcker sig inte mot detta falska ideal, men vi kräva, att rätten skall bli makt. Sedan talarinnan berört världskriget och dess fasor, de olyckor, under vilka kvinnorna lidit, yttrade hon, att, hur fasansfullt det än låter, har världskriget dock fört kvinnorna närmare deras mål. Ljusningen, som skönjes genom det täta mörkret, är att människorna vaknat till insikt om nödvändigheten av människoekonomi, och att vanetänkandets glasklocka, under trycket av den höga ton som ljudit, sprungit i bitar. Talarinnan uppdrog paralleller mellan det vanetänkande, som sett något följdriktigt såväl i kriget som i föreställningen om att kvinnan endast skall röra sig inom hemmets trånga krets. Båda dessa dogmer ha under senaste åren visat sin ohållbarhet. Kvinnornas storartade hjälpverksamhet vittnar om att de gjort sig oumbärliga under kristiderna, och efter kriget skall det visa sig, att kvinnorna inpassat sig i samhället på ett sådant sätt, att de inte längre kunna makas ut. Ellen Key hoppades också, att kvinnorna skulle mogna under den tid de vänta på sin medborgarrätt, och hon varnade för faran att komma in i den tankegång, som godkänner våldet; där sviker man den utgångspunkt, som varit föregångskvinnornas, när de velat sätta rätt i stället för våld. Kvinnorna måste också befria sig från den tankegången, att fäderneslandet står över mänskligheten. Över de på jorden stridande står striden mellan idéerna, och det är avgörande för framtiden, på vilken sida kvinnorna ställa sig. Vad som gäller för kvinnoviljan är att utöva sin makt på känslolivets område, där en oerhörd brist föreligger, ty bakom varje kulturellt framsteg har funnits en avgrund av råa känslor. Ellen Key uppmanade också kvinnorna att unna mera tid åt själsutvecklingen, arbeta på den, både inom sina egna hjärtan och först och främst hos sina barn. Kvinnorna äro inte bara satta att sköta vardagens id, utan även att vårda helgdagens flamma. Och det är kvinnorna, de rösträttslösa och oansvariga, som det först förunnats att utropa ordet fred. Må vi då, slutade Ellen Key sitt varmhjärtade och tankeväckande föredrag, låta hoppets stråle lysa, att vi få den omedelbara makten att bli mänsklighetens mödrar.

Med varma bifallsrop gav församlingen uttryck åt sin tacksamhet mot Ellen Key och sedan handklappningarna tystnat, trädde fru *Anna Wicksell* fram för att tala om

Hur man skall trygga en varaktig fred.

Det gäller för oss att trygga framtiden, började fru Wicksell sitt föredrag, trygga barnen, så att detta krig aldrig upprepas, och det gäller för oss att få slut på det så snart som möjligt. Vi måste besinna, att för varje liv, som knäckes därute, är det en mors son, som dör. Sedan fru Wicksell frammanat krigets ohyggligheter, hävdade hon med kraft, att varje individ, som förstörs eller förråas därute i världsvimlet, är en förlust för oss alla, och allt vad de strida för blir smått i jämförelse med livet självt. Vi fordra freden nu, och vi ha kommit till den punkt, att även statsmännens visdom anser att tillfället kan vara kommet. Fredsexperterna äro nu på det klara med att de första villkoren för en varaktig fred, är en *snar* fred. Talarinnan övergick därefter till fredskongressen i Haag och fredsdelegationerna, och skildrade deras mottagande hos de olika makterna. När de gjort sin rond, skola de åter mötas i Holland, jämföra de olika svaren, överlägga om vad som bör göras, och fordras det av dem, äro de beredda att resa samma rond igen. Fru Wicksell slutade sitt utmärkta föredrag, som synbarligen gjorde ett djupt intryck på åhörarna med att uppläsa resolutionerna från Haagkongressen, vilka av mötet enhälligt antogos. Likaså antogos och utdelades de resolutioner som utsänts av undertecknarna av Uppropet för varaktig fred. Sedan Huskvarna hembygdskör uppstämt några sånger, som klingade vackert och stämningsfullt i den gamla slottsruinen, bereddes mötesdeltagarna tillfälle att bese ön med dess rika vegetation och historiska minnen.

Klockan 5 anträddes återfärden och middag serverades ombord, men vid ankomsten till Jönköping måste friluftsmötet, till följd av vädrets ostadighet, inställas, och det blev till Rådhus-

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR
STOCKHOLM
Gamla Kungsholmsbrogatan 26
(andra huset från Drottninggatan)
Stort lager af finare och enklare
MÖBLER
i **ek, mahogny, valnöt** samt andra träslag äfven målade, till billigaste priser.
Allm. Tel. 114 10 Riks Tel. 65 05

Flyglar, Pianinon
och **orglar** i konstruktion och kvalité oöverträffade. — Högsta utmärkelser å flera världsutställningar. Begär priskurant från
Kungl. Hovleverantör.
A.-B. ÖSTLIND & ALMQUIST, ARVIKA.

Sommargäster
kunna erhålla trevliga rum, belägna i närheten av Ronneby Hälsobrunn.
Adress VILLA ROSENHAGA, Ronneby.

KALASIRIS
Idealisk ersättning för korsett.
Hälsosam! Bekväm! Elegant!
Framhåller en smärt figurs eleganta former, minskar korpulens.
Bästa bandage för damer i grossess.
Broschyrer gratis från
AMELIE BILLQUIST
9 Tegnerlunden, n. b.
Ensamförsäljare för
KALASIRISFABRIKEN I KÖLN.

salen, i stället för till Stadsparken, färden ställdes.

Mötet i Rådhussalen.

Klockan halv 8 var den stora salen fylld till sista plats och Jönköpings F. K. P. R:s ordförande, fröken *Emma Aulin,* hälsade med några hjärtliga ord de närvarande välkomna, varefter hon överlämnade ordet till fru *Elisabeth Wærn-Bugge,* som talade om

Världsfreden och kvinnorösträtten

och skildrade kvinnornas känslor inför kriget, känslor, som hon i egenskap av delegerad vid Haagkongressen bättre än någon kunde fatta och den hjälpverksamhet, som tagit så oerhörda mått. Efter att ha beskrivit krigets ohyggligheter, yttrade fru Bugge, att när vi protestera mot kriget, är det mot våldet och egoismen vi protestera. Hon visste endast ett internationellt band, som under de rådande kristiderna hållit, och det var kvinnornas. När en naturrevolution bryter lös, springa heta källor i dagen. Så har det också varit med kvinnorna. De kunde inte se släktet förintas, de måste sätta en gräns för lidandet och eländet. Och kommer världsfreden till stånd genom kvinnorna, kan ingen påstå att de inte gjort en insats i samhällsarbetet, ty då är det den största insats världshistorien har att uppvisa. Slutet av fru Bugges föredrag formades till en skarp vidräkning med de kvinnor, som sitta i avskildhet och i egoistisk ro, medan släktet förblöder. Vi ha ingen rätt att tänka på vårt eget nöje och vår egen bekvämlighet, nu när mänskligheten behöver oss, och den som inte gör vad i hennes förmåga står för att avvärja det onda, hon gör sig medskyldig däri.

Fru Bugges tändande föredrag väckte entusiasmen till liv hos de närvarande, och sedan fröken Aulin till talarinnan framburit sitt varma tack, lämnade hon ordet åt den sista mötestalarinnan, fru *Ella Billing,* som höll ett vackert och väl framsagt föredrag över ämnet

När fosterlandet kallar.

Fru Billing liknade rösträtten vid en surdeg, som genomsyrat världen. När kvinnorna vaknade upp till medvetande om sitt människovärde, fordrade de sin rätt som medborgare. Rösträtten inrymmer allt det mångskiftande kvinnorna vilja arbeta för, alla de tusen uppgifter, som de nu utestängas från. Efter att ha framhållit hur rösträttsrörelsen, trots motstånd, dock gått segrande fram, påvisade fru Billing genom talande exempel allt vad kvinnorna uträttat för samhällets och för barnens bästa, för de sjuka och nödlidande. Och den som under det sist förflutna året kallat dem till detta arbete, var fosterlandet självt, fosterlandet, som hade bruk för den praktiska rådigheten och den ömma moderligheten. Talarinnan ansåg, att om kvinnorna inte nu på allvar tagas med, kan ingen verklig, nationell samling komma till stånd. I vår tid flyter en ständig kanal mellan hemliv och samhällsliv, och de svåra tiderna ha gjutit stål i kvinnornas vilja. Dess frukter skola bli till välsignelse för hemmet, samhället och fosterlandet.

Sedan publiken genom oavbrutna applåder givit sitt bifall tillkänna, var den allvarliga delen av aftonens möte avslutat och deltagarna samlades till ett avskedssamkväm i Stadsparken, där Jönköpings F. K. P. R. utövade värdskapet. Det var en vacker anblick att komma in i den festligt upplysta, blomstersmyckade stugan, där långborden stodo dukade, och kvinnornas glada ansikten buro vittne om vad dessa två mötesdagar betytt för dem. Det hade varit glans och fest över Huskvarna F. K. P. R:s sommarmöte. Där hade varit glädje och stämning, men allvar på djupet och minnen att föra med till vinterns långa arbetsdagar, då man så gärna vill mana fram något av sommarens solljus. Telegram upplästes, tal höllos — fru Ezaline Boheman framförde mötets tack till Jönköpings F. K. P. R. — men kanske gömde man helst på fröken Forchhammers vänliga ord, att de danska kvinnornas glädje och seger inte är fullständig, så länge de inte ha de svenska kvinnorna med sig. Så blev det avskedstagande och hopp om ett snart återseende. Det började mörkna under trädens lövvalv, bil efter bil susade nedåt vägen, glada röster ekade genom tystnaden och i staden började ljusen tändas. Man skildes åt med känslan av att de band, som ena kvinnor från skilda delar av Sverige, under dessa dagar knutits fastare än någonsin. Och först och sist ett varmt tack till Huskvarna F. K. P. R., som genom sin storartade gästfrihet, sin omtanke och sin organisationsdugligheet fått ett sådant möte till stånd.

Till mötet ingingo en mängd telegram, bland andra från Dansk Kvindesamfund, som samtidigt med Huskvarnamötet avhöll sitt första årsmöte efter segern i Odense, dit också Huskvarnamötet sände en telegrafisk hälsning. Vidare från Landsforbundet for Kvinders Valgret genom Elna Munch, från Norske Kvinders Nationalraad genom Gina Krog, Kvindesagsforeningen och Fredsforbundet genom Randi Blehr och från Dagny Bang. Svenska hälsningar anlände från Anna Whitlock, Ann Margret Holmgren, Ebba Palmstierna, Uppsala F. K. P. R. genom Ellen Hagen, Hilma Borelius, Jenny Wallerstedt, Sigrid Malmgren, Aurora Kjällin samt från rösträttskvinnor i Kristianstad och Örebro.

För bokvänner och bibliotek att beakta.
Engström & Engeströms välkända lånbibliotek, Norrlandsgatan 15, är på grund av affärens upphörande, till salu för moderat pris. Cirka 22,000 volymer i såväl svensk som norsk, dansk, tysk, engelsk och fransk litteratur. Ett lämpligt tillfälle för samhällen med nystartade bibliotek eller boksamlingar.

Det religiösa mötet.

I samband med rösträttsmötet anordnades måndagen den 21 juni ett offentligt möte kl. 8 i F. K. P. R:s hörsal i Huskvarna, som redan före utsatt tid var fylld av åhörare, och sedan fröken Planting-Gyllenbåga hälsat de närvarande välkomna och uttalat sin glädje över att mötet vunnit så stor tillslutning, överlämnade hon ordet åt fru *Ester Lutteman,* som höll ett klart och väl genomtänkt föredrag om

Jesu evangelium och den sociala frågan.

Fru Lutteman redogjorde för de sociala problem, som i det moderna livet överallt möta oss, och i en sådan mångfald, att när vi gripa oss an ett, vi genast ställas ansikte mot ansikte med ett annat. Nutidsmänniskans liv kan liknas vid ett träd med många grenar, som skjuter upp ur de sociala missförhållandenas mark. Talarinnan gav därefter en skildring av industrialismens genombrott och vad den medfört av social nöd å ena sidan och storkapitalism å den andra. Den sociala frågan, under vars tryck hela samhället vibrerar, kan inte lösas utan genom hela samhällets omdaning. Efter att ha uttalat sin åsikt om marxismen, som talarinnan fann otillfredsställande, vände hon sig till dem, som i evangelierna sökt svar på sina frågor. Hon framhöll de olika socialisternas synpunkter på evangelierna och varnade för den misstolkning många gjorde sig skyldiga till, då de inte betraktade Jesu lärosatser i hela deras sammanhang, utan i lösryckta yttranden trodde sig ha fångat hela sanningen. Jesus har aldrig framställt någon bestämd samhällsordning, men hans lära kan förenas med varje program, som inte kränker dess anda. Vad Jesus ville var att fostra människorna till fria personligheter i Guds rike, och dithän måste också vi sträva.

Vårt ansvar som kristna inför samhällets nöd.

Över ovanstående ämne talade fröken *Sigrid Netzel* och uppdrog talande exempel på den oerhörda nöd, som trots alla förbättringar på fattigvårdens område dock möter oss på mångfaldiga sätt. Talarinnan beskrev tre nödsområden: den stora hemlöshetens, orättfärdighetens och gudlöshetens. Hon berörde även den olika moralen för man och kvinna, vilken vilar som en skymf och en skamfläck på vår kultur samt rusdryckernas elände, som skövlar hemmens lycka och förvandlar människorna till moraliskt undermåliga individer. Hon ville särskilt anbefalla kvinnorna att bevara hemmens helgd, göra det glatt för de unga, så att de inte söka sig dåliga nöjen och förlustelser samt uppmanade till vördnad och kärlek mot de gamla, vilka så ofta få känna ålderns och fattigdomens tryck, när de unga inte känna sitt ansvar utan lämna dem åt kommunens barmhärtighet. Överallt fordrades kvinnornas hjälp och deras ingripande och talarinnan hoppades att de skulle bli fullt medvetna om sitt ansvar.

Åhörarna föreföllo djupt gripna av de båda föredragen och den stämningsfulla aftonen avslutades med sjungandet av psalmen Vår Gud är oss en väldig borg.

De svenska kvinnornas fredssöndag

hölls söndagen den 27 juni och väckte stor anslutning över hela landet. Möten anordnades på ett par hundra olika platser och bland dem, som läste upp fredsföredraget, mörktes även Selma Lagerlöf. Rösträtt för Kvinnors pressläggningsförhållanden medgiva tyvärr inte något referat över den stora dagen förrän i nästa nummer av tidningen.

För sommarkampanjen.

Nytt rösträttstryck.

Det framhölls vid mera än ett tillfälle på mötet i Huskvarna, att det är av stor vikt, att kvinnorna icke försumma något tillfälle, då de kunna göra propaganda för rösträtten och värva nya medlemmar i föreningarna. Särskilt framhölls vikten av att vid sommarens stora möten, hembygds-, nykterhets- och fredsmöten m. fl., utdela tidningar och skrifter. Detta kan även med fördel göras vid brunns- och badorter, där rösträttskvinnorna böra se till att Rösträtt för Kvinnor icke saknas i något läsrum.

Till mötet i Huskvarna hade L. K. P. R. utgivit ett nytt flygblad "Varför vi måste arbeta för rösträtten" av Karin Fjällbäck-Holmgren samt en ny Minneslista, åttonde upplagan, visande kvinnorösträttens utveckling i in- och utlandet till och med juni månad innevarande år, en oumbärlig hjälpreda för alla, som arbeta i vingården. Vidare har utgivits ett nytt, mycket instruktivt brevkort med en karta över Norden, där Sverige framstår som det enda, land, där kvinnorna icke ha rösträtt. Brevkortet är ritat av rösträttsföreningens expert på detta område, fröken Emma Aulin. Priset för såväl brevkort som flygblad och Minneslista är 5 öre pr styck eller 4 kr. pr 100. Rekvisitioner ställas till Rösträttsbyrån, 6 Lästmakaregatan, Stockholm.

Kanske ändå —

I U. fäste man sig vid att de med anledning av de danska kvinnornas seger på stadens samtliga annonstavlor uppsatta affischerna blevo i glädjande och oväntad grad respekterade. Ännu på tisdagen var ingen av dem nedriven! På det gula blad, som lyste vid "politiska knuten", där stadens stora stråk går fram, hade dock bestämda känslor givit sig uttryck genom att på frågan: "När få Sveriges kvinnor rösträtt?" ge ett fulltonigt svar: jamais, niemals, never, *aldrig! Osäkerheten* fick dock sista ordet, ty sist och störst kom det ursvenska: vete f—n!

Varför icke också som ett komplement ett stilla: om Gud vill och vi leva?

—n—n.

En rösträttsek.

Den bekanta danska kvinnosaksveteranen, fru Jutta Bojsen-Möller, reste på natten efter grundlovsfestligheterna i Köpenhamn, där hon varit med i kvinnodeputationen som hedersmedlem, direkt till Jylland för att dagen efter på Himmelbjerget hålla tal för grundloven och plantera en rösträttsek. Känner man vilken källa av liv och värme fru Jutta Bojsen-Möller äger, så tror man gärna, att den eken skall växa och bli till ett vårdträd.

Låt kemiskt tvätta och prässa Edra kostymer hos oss och Ni blir belåten.
Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

Advokatfirman ÅKERBERG och SCHRÖDER
Luntmakaregatan 7 (hörnet av Kungsg.) **Stockholm.**
FAMILJERÄTT
(Arvs- och Äktenskapstvister, Boskillnader Testamenten) samt övriga juridiska uppdrag.
FERM EXPEDITION. MODERAT ARVODE.

Arbetet ute i landet.

Göteborgs och Bohus läns förbund av F. K. P. R:s årsmöte hölls i Strömstad under ordförandeskap av fru Frigga Carlberg från Göteborg. Revisionsberättelsen över det gångna arbetsårets räkenskaper föredrogs och ansvarsfrihet beviljades. Mötet beslöt att i slutet av september anordna en föreläsningsturné inom distriktet med fru Ella Billing som föreläsare. Styrelsen, som består av de olika föreningarnas centralstyrelseledamöter och suppleanter, valde till ordf. fru Frigga Carlberg och till sekr. och kassör förste postexpeditören i Göteborg, fröken Hildur Öijer.

I samband med länsmötet hade Strömstads F. K. P. R. kallat fru Anna Holm från Nääs att hålla föredrag. Mötet öppnades vid halv 9-tiden på kvällen av fru Frigga Carlberg, som hälsade de närvarande välkomna och med några ord berörde det pågående krigets fasor, varpå hon överlämnade ordet till fru Holm, som talade om Kvinnokongressen i Haag. Det intressanta och sympatiskt framsagda föredraget åhördes med spänd uppmärksamhet och avtackades med en hjärtlig applåd samt med några varma ord från Strömstads F. K. P. R:s ordförande, fru Hellborn. Sedan slogos dörrarna till matsalen upp, och tesupé intogs under livlig och animerad stämning. Den angenäma aftonen avslutades vid 11-tiden med att postexpeditören fröken Hildur Öijer föredrog "Madame Antis" monolog, hälsad med bifall.

Jönköpings F. K. P. R. hade den 20 maj styrelsesammanträde, varvid L. K. P. R. beviljades decharge för 1914 års förvaltning. Vidare upplästes cirkuläret och beslöts med avseende å högtidlighållandet av den 5 juni, då de danska kvinnornas seger skulle stadfästas, att rekvirera affischer att uppsättas å anslagstavlor i staden samt brevkort att genom olika medlemmar utsändas så talrikt som möjligt. För övrigt firades de danska kvinnornas seger med enskild flaggning av flera intresserade kvinnor. Ävenså behandlades olika frågor rörande sommarens rösträttsmöte, upplästes dess arbetsordning, uppsattes skrivelse att utsändas till samtliga föreningens medlemmar, anbefalldes agitation för mottagande och beredande av trevnad för ankommande gäster och utdelades listor, varå intresserade hade att anteckna såväl bidrag som deltagande.

Den 5 juni överlämnade en deputation av föreningsmedlemmar till föreningens avgående vice ordförande, fru Hulda Lundberg, som på grund av flyttning från orten lämnade föreningen, en å pergament textad adress, som uttryck för föreningens stora tacksamhet till fru Lundberg för intresse och hängivenhet i arbetet såväl inom föreningen som för kvinnornas sak i övrigt. Deputationen mottogs med stor hjärtlighet av fru Lundberg, och föreningens tack framfördes under djup rörelse av dess ordförande, fröken E. Aulin. Därefter tillbragtes en av dessa oförgätliga stunder, vilka med eldskrift ristas i ens minne. Förlusten kändes svår, men genom smärtan skymtade fram hoppets ljusglimt, stärkt av dagens betydelse, samt känslan av samhörigheten i arbetet för kvinnornas sak, som fortfarande binder samman.

Föreningen hade den 8 d:s styrelsesammanträde för att fastställa de senaste anordningarna för Jönköpingsavdelningens delar av programmet för sommarens rösträttsmöte, för vilket intresset syntes vara stort.

Kalmar F. K. P. R. hade anordnat ett offentligt föredrag den 8 April, då d:r Gärda Lidforss af Geijerstam höll ett intressant föredrag, som åhördes av en talrik och tacksam publik. Sista sammanträdet för vårterminen hölls den 7 maj och var anordnat som samkväm med uppläsning, sång och en enkel tesupé.

Kumla F. K. P. R. avhöll sitt ordinarie möte den 4 maj å Säbylund. Därvid diskuterades frågan hur föreningen skulle kunna verka gagnande i socialt hänseende under denna kritiska tid, då ej något direkt agitationsarbete ansågs vara lämpligt. Ordföranden uttalade sig på mötet om det behjärtansvärda i att skaffa feriebarn tillfälle att komma ut på landet.

Uppsala F. K. P. R. firade sitt årsmöte med en synnerligen lyckad teaterföreställning, varvid uppfördes "Hur kvinnorna fingo politisk rösträtt", översättning från engelskan av Frigga Carlberg. Samtliga medverkande skapade av sina roller präktiga och roliga typer. De många åskådarna hade en verkligt rolig afton. Programmet bjöd även på utomordentligt vacker sång och musik av fröken H. Fagerlin, professorskan Frey Svenson, fröken Lagerholm och kand. Sjögren. Efteråt ett talrikt besökt samkväm. — Nyvald i styrelsen blev fil. kand. Elsa Warburg.

Västerås F. K. P. R. hade onsdagen den 26 maj ett talrikt besökt föreningsmöte, som präglades av särskilt högtidlig stämning. Också var ämnet för aftonen redogörelse för den internationella kvinno- och fredskongressen i Haag 28—30 april. Talarinnor voro föreningens ordförande, fru Nina Andersson samt fru Ruth Edström, båda kongressdeltagare. Ordföranden skildrade färden till samt samlingen i Haag och förloppet av kongressen, de viktigaste talen och resolutionerna. Fru Edström refererade miss Florence Holbrookes föredrag om barnens uppfostran till fredsvilja samt kvinnornas ansvarskänsla. De båda föredragen åhördes med spänd uppmärksamhet under allvarlig stämning, vilken nådde sin höjdpunkt, då fru Edström uppläste de båda dikterna "Protest" samt "Fem själar" efter tyskt och engelskt original. Efter föredragen var gemensam tesupé och samkväm.

En dag av stor betydelse för Jönköping,

så lydde överskriften på ledaren i Smålands Allehanda dagen efter de stora rösträttsmötena på Visingsö och i Jönköping. Och vid åsynen härav fyllides mitt rösträttshjärta av en häpnad och glädje, sådan man känner över den som sig omvänder och bättrar. Men så läste jag vidare, och glädjen flydde lika hastigt som den kommit. Den betydelsefulla dagen visade sig vara den, då det skulle avgöras, huruvida ett *andelssvinslakteri* skulle komma att förläggas till Jönköping eller Värnamo. Och erkännas måste ju, att detta är en fråga av stor praktisk betydelse, i jämförelse med vilken kvinnornas strävan efter medborgarrätt och deras protest mot krigets fasor äro att räkna som mindre än intet, men i alla fall — — —

För att ytterligare belysa tidningens ståndpunkt vill jag till slut citera en strof, varmed en insändare i ett annat nummer av samma tidning avslutar sitt anatema över kvinnorösträtten:

De ädla kvinnorna i dessa tider,
Som älska kristendom med tro och bön,
De böra icke kasta sig i strider,
De böra lugna andra av sitt kön.
Vi böra tacka Gud för vad vi äga,
I hemmet våra ord så mycket väga
Och goda mödrar fostra goda män.
Om tusen kvinnor om det goda beder,
Men 10,000 allting riva neder,
Var har du nyttan utav rösträtten?

— e —

Meddelanden från V. U.

1. L. K. P. R:s ordförande är bortrest juli månad och sekreteraren 15 juli—15 augusti. Alla meddelanden och förfrågningar ställas under tiden till Rösträttsbyrån.

2. I augusti utkommer Rösträtt för Kvinnor endast med ett nummer. Första augustinumret indrages.

Rösträtt för Kvinnors

trettonde nummer för 1915 innehåller bl. a.:

Det psykologiska ögonblicket.
Hälsning till de danska kvinnorna. Av *Ellen Key.*
Andriette Florén 60 år. Av *Ezaline Boheman.*
Anna Lenah Elgström: Stjärnan vars namn är malört. Rec. av *Elin Wägner.*
Den danska kvinnorösträtten och den svenska pressen.
Rösträttsdagar vid Vättern. De svenska kvinnornas tredje allmänna rösträttsmöte i Huskvarna 19—20 juni.
Arbetet ute i landet.

Söders "English School"
Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. Söder 6236.
Engelska lektioner o. översättningar.
ANNIE I. SCOTT.

Maskinmärkning Hålsömnad
utföras väl uti
ELIN MADÉNS MÄRKNINGSATELJÉ,
12 Lilla Vattugatan, hörnet av Brunkebergstorg.
Riks Tel. Norr 311. Allm. Tel. 11905.

AFFÄRSREGISTER

Barnmorskan
Karin Kindvall
Roslagsgatan 20, Stockholm.
Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 22445.

VAR OCH HUR?
Grevturegatan 24 B
RÅDFRÅGNINGSBYRÅ
Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
Juridiskt biträde lämnas.
R. T. 12680. Anna M. Rettig A. T. 18154.

Babylåda à 5 kr.
Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.
Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEÅ.

DAMERNAS
speciella uppslagsbok, oumbärlig för alla åldrar, erhålles då Kr. 1.30 insändes i postanvisning till
SVENSKA BOKEXPEDITIONEN
STOCKHOLM C.

DAMER! SEN HIT!
Fru Östman-Kaldén öppnar den 1:sta Sept. i sitt hem, Frejg. 21, III tr., tillklippnings- och avprovningsbyrå för allt vad till barn- och damkläder hörer. För damer som vilja sy sina kläder själva eller som använda sig av hemsömmerskor bör byrån bliva till verklig nytta. Byrån är öppen alla dagar med undantag av Lörd. från 10 f. m. till 3 e. m., dessutom Tisd. och Fred. mellan 7—9 e. m.
Vidare upplysningar pr Telefon Allm. 10131.

HERMAN HÅKANSON
FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER
Rikstel. 9649. 9 Gref-Thuregatan 9 Allm. tel. 9649.
REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Husqvarna Symaskiner's
framstående egenskaper bero på, att de äro frukten af mera än 40-årig målmedveten sträfvan att framställa det bästa möjliga. Typer passande hvars och ens behof. *Förmånliga afbetalningsvilkor.*

KLARA EXPRESSBYRÅ
(Innehavare: C. A. Rydberg)
Stora Vattugatan 11
Ombesörjer packningar o. *flyttningar* såväl inom huvudstaden som till o. från landsorten. Transporterar pianon, res- o. fraktgods. Befordrar brev o. paket m. m. Ombesörjer förtullningar.
OBS.! Förstklassig sjukbår och sjukstol. OBS.!
Full garanti för anförtrodda uppdrag. Mångårig praktik.
Van och pålitlig personal.
Telefoner till *byrån:* Riks 6667, Allm. 6292. Telefoner till *bostaden:* Riks Huddinge 57, Allm. Huddinge 95.

Juridiska Inkasso- & Advokatbyrån
Mästersamuelsg. 37, Stockholm. Effektivaste inkasseringsbyrå. Rättegångar, soliditetsupplysningar, boutredningar, skilsmässor och alla juridiska uppdrag. Billigt o. punktligt. R. t. 1105. A. t. Br. 8515.

A. WAHLGREN
SLAKTERI & CHARKUTERI
15 B Nybrogatan 15 B
Riks 3054. Allm. 8880 & 23052
FILIAL:
17 Storgatan 17
CHARKUTERI
Riks 8194 Allm. 8865
Till landsorten ferm expedition.

Arvika Vagnfabrik, Arvika.

Sveriges största fabrik för tillverkning av alla sorters lyx- och arbetsåkdon
Utställning: David Bagaresgata 1, Sthlm.
Priskurant på begäran. Riks t. Arvika 87, Sthlm 4544.
Begär priskurant även å Kullageraxlar.

För resande att beakta!
Lööfs hotell ARVIKA rekommenderas!

Skånska Handskmagasinet
Etablerad 1819
42 JÄRNTORGSGATAN 42
Allm. Tel. 14168
Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar och Vantar.
Parfymer och herrekiperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R erhålla rabatt.

Brösthållaren »Charmant»
Vit batist Kr. 1.90 Vit tyll Kr. 3.00
" " " 2.50 " " " 3.75
Till landsorten mot postförskott + porto.
BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR
A.-B. MARIUS HARTZ
Drottninggatan 57
Rikstel. 1726. Allm. Tel. 1410.

Louise Blomberg
TVÅL- & PARFYMHANDEL
39 Vesterlånggatan 39
REKOMMENDERAS
Allm. Tel. 2817.
Kammar, Borstar, Svamp m. m.

PENSIONATET
Hamntorget 3 (vid Ångfärgestationen)
HELSINGBORG
Rekommenderas abonnenter och resande.
Tel. 1053.

Stockholm, Ivar Haggströms Boktryckeri A. B., 1915.